МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

ФЕРЕНС МАРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 811.111’25:[008+323.1](043,3)

ЗАСОБИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-МАРКОВАНИХ КОНЦЕПТІВ В БРИТАНСЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ XX СТ.: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ

035 - Філологія
035.04 Германські мови та
літератури (переклад включно) - англійська

Автореферат
магістерської роботи на здобуття
ступеня магістра філології

Миколаїв – 2019

Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Робота виконано на кафедрі теорії та практики перекладу з англійської мови Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент
КУЗЕНКО Галина Миколаївна,
завідуюча кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови,
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

Захист відбудеться 27 червня 2019 р. о 10^{00} годині на засіданні атестаційної комісії Чорноморського національного університету імені Петра Могили (54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10).

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність магістерської роботи зумовлена загальною антропоцентричною спрямованістю сучасних лінгвістичних студій на вивчення та опис дискурсологічно-об'єктивованого простору людини як складового фрагменту мовно-концептуальної картини світу.

Тенденція до взаємопроникнення різних галузей наукового знання – одна з визначальних характеристик науки XXI століття. У сфері гуманітарних дисциплін вираженням цього прагнення до синтезу стала активізація культурологічних досліджень. Антропоцентрична орієнтація сучасної лінгвістики детермінує інтерес дослідників до проблеми взаємозв'язку мови і культури – двох глобальних системних утворень, що регулюють життя індивіда і що обумовлюють існування соціуму.

Узагальнення лінгвістичних поглядів на культурний концепт свідчить про те, що тут, як і в інших областях науки про мову, має місце розмаїтість наукових думок, викликане як багатогранністю самого об'єкта дослідження, так і дослідженнями дослідників, що беруть за основу в процесі створення терміна різні ознаки об'єкта.

Дослідницьке поле лінгвокультурної концептології – напрямки лінгвокультурології, що спеціалізується на вивченні природи концепту як конструкту національної свідомості, формується трихотомією «мова − свідомість − культура» (Г.Г. Слишкін). Центральною категорією нової галузі знання став лінгвокультурний концепт – комплексна ментальна одиниця, яка фіксує своєрідність культури і об'єктивується в вербальних одиницях, необхідних для задоволення комунікативних потреб членів соціуму.

Цінність завжди соціальна, отже, мовні одиниці, що репрезентують концепти, неодмінно повинні включати в себе соціальний компонент. Цінності тісно пов'язані зі здатністю людини до створення глобальних суспільних ідеалів. Культура є спрямованість, і спрямована культура завжди

на якийсь ідеал, а саме на ідеал, що виходить за рамки індивідуального, на ідеал спільноти. Ідеали ці можуть ставати об'єктами осмислення широких мас носіїв культури, але можуть і не піддаватися рефлексії.

Мета дипломної роботи полягає в дослідженні засобів репрезентації національно-маркованих концептів в британській мовній картині світу XX ст. на матеріалі художніх текстів.

Відповідно до поставленої мети в роботі вирішуються наступні **завдання**:

- дослідити історію вивчення мовної картини світу в лінгвістиці;
- проаналізувати поняття «картина світу» та «концепт» з позиції перекладознавства;
- визначити основні перекладацькі прийоми репрезентації національно-маркованих концептів у творах англійських авторів;
- проаналізувати особливості відтворення національно-маркованих концептів у творах англійських авторів.

Предмет дослідження − засоби репрезентації національно-маркованих концептів в британській мовній картині світу XX ст.

Об'єктом дослідження є структура британської національно-маркованої концептосфери.

Теоретичною і методологічною базою дослідження стали фундаментальні роботи, що належать до таких напрямків науки:

- лінгвокультурології та теорії міжкультурної комунікації (В.В. Воробйов, В.І. Жельвіс, В.В. Кабакчі, О.А. Леонтович, В.А. Маслова, Ю.А. Сорокін, В.М. Телія, С.Г. Тер-Минасова);
- концептологічним дослідженням в області лінгвокультурології (С.Г. Воркачов, В.І. Карасик, З.Д. Попова, Г.Г. Слишкін, І.А. Стернин, Ю.С.

Степанов), когнітивістики (Н.Д. Арутюнова, А.П. Бабушкін, Н.Н. Болдирєв, А. Вежбицка, В.З. Дем'янков, Е.С. Кубрякова, М.Н. Лапшина), загальної філософії і філософії мови (Д.С. Лихачов, С.Х. Ляпін), психолінгвістики (А.А. Залевська, A. Richard);

- загальної культурології, антропології та теорії цінностей (А.А. Гусейнов, Б.С. Єрасов, М.С. Каган, А.С. Кармін, Ю.М. Лотман, О.М. Максимов, C. Kluckholn, W. Marschall);
- етнолінгвістики (А.С. Герд, М.М. Копиленко, Н.І. Толстой);
- лінгвістики тексту, теорії дискурсу та жанрології (М.М. Бахтін, Т.І. Воронцова, В.В. Дементьєв, М.Л. Макаров, І Б. Руберт, T.A. van Dijk).

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети дослідження було застосовано комплексний порівняльно-перекладознавчий аналіз, який базується на методах зіставного, контекстуального, історико-культурного аналізів, герменевтико-інтерпретативному та дескриптивному методах.

Порівняльно-перекладознавчий аналіз передбачає зіставлення оригінального тексту англійською мовою з текстами перекладів українською мовою. Таке зіставлення дозволило отримати дані про ступінь близькості на рівні змісту оригіналу та перекладів, визначити прийоми досягнення динамічної еквівалентності та прийоми відтворення при перекладі національно-маркованих знаків оригінального тексту.

Теоретичне значення результатів полягає у тому, що запропонований у дослідженні підхід до перекладу англомовних художніх творів XX ст., може застосовуватись у відтворенні національно-маркованих знаків, наявних у текстах, що представляють іншу історичну епоху. Результати дослідження можуть використовуватися у подальших розвідках з теорії і практики перекладу.

Практична цінність роботи пов’язана з можливістю використання її результатів у подальшому перекладі на українську мову інших художніх творів, у викладанні нормативних курсів зі вступу до перекладознавства, теорії та практики перекладу, а також спецкурсів з різних аспектів художнього перекладу.

Структура роботи. Дипломна робота складається з вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, що нараховує 74 найменування. Загальний обсяг праці – 84 сторінки, з яких 73 сторінки основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У **Вступі** дається загальна характеристика роботи, обґрунтовується актуальність і наукова новизна обраної теми, аналізується стан її розробки, визначаються мета, завдання, об’єкт, предмет дослідження, його теоретико-методологічні засади, вказується практична цінність дослідження, містяться відомості про структуру, зміст й обсяг магістерської роботи.

Перший розділ роботи **«Мовна картина світу як об’єкт лінгвістичного дослідження»** містить три підрозділи. У ***підрозділі 1.1. «Історія вивчення мовної картини світу в лінгвістиці»*** щодо мовної картини світу науковці наголошують, що вона включає в собі мовне втілення концептуальної картини світу, а також мовні засоби вираження знань про неї. Пізнавальна діяльність і об’єктивна діяльність є двома формами, які входять до складу мовної картини світу. Перед науковцями постає низка питань, які потрібно вирішити, а саме: як максимально зблизити мовну картину світу і концептуальну, які бувають ступені своєрідності відображення людського досвіду в кожній мові.

За визначенням Д. Лихачова, мовна картина світу – це «спосіб відбиття реальності у свідомості людини, що полягає у сприйнятті цієї реальності

крізь призму мовних та культурно-національних особливостей, притаманних певному мовному колективу, інтерпретація навколишнього світу за національними концептуальними канонами».

У ***підрозділі 1.2. «Мовна картина світу як вияв ментальності народу»*** ми зауважили, що у результаті взаємодії людини з навколишнім середовищем складається її уявлення про навколишній світ, формується певна модель світу, яка у філософсько-лінгвістичній літературі називається картиною світу. У процесі номінації створюється етномовна картина світу, яка позначена етнічним забарвленням і відображає спосіб мовномисленнєвої діяльності, характерної для певної епохи, з її духовними, культурними й етнічними цінностями, оскільки мова – ключ до знань. А категорія знань і особливо та частина інформації, яка закріплена в мовних формах, стала одним із центральних понять когнітивної лінгвістики.

У ***підрозділі 1.3. «Поняття «картина світу» та «концепт» з позиції перекладознавства»*** було проаналізвано ці два поняття. «Концепт» являється ключовим терміном когнітивної лінгвістики. Існує багато наукових шкіл, які досліджували це поняття. Разом із тим категорія «концепт» широко використовується в сучасних дослідженнях із філософії, логіки, психології, культурології, тому несе на собі відбиток усіх цих інтерпретацій.

Привертає увагу слушне визначення концепту Й. А. Стерніним: «концепт – одиниця концептосфери, тобто упорядкованої сукупності одиниць мислення народу, яка містить у собі всі ментальні ознаки того чи іншого явища, що відображені свідомістю народу на даному етапі його розвитку і забезпечує осмислення дійсності».

Картина світу культури – не ізольоване утворення: в її надрах відбувається синтез знань, запозичених з інших локальних культур і у різному ступені опанованих культурною спільнотою. Ю. С. Степанов зазначає: «…відбувається своєрідна дифузія культурних концептів як

всередині однієї системи, так і у просторі між ними. Деякі концепти втягуються до області культури та перебувають у ній протягом тривалого часу – це константи». «Інші виходять зі сфери активного функціонування. Культурна система представляє багатошарове перетинання різних субкультур зі складними внутрішніми співвідношеннями».

Другий розділ – «Особливості відтворення в перекладах національно-маркованих концептів в британській мовній картині світу XX століття» – складається з шести підрозділів. ***Підрозділ 2.1. «Перекладацькі прийоми репрезентації національно-маркованих концептів у творах англійських авторів»*** було визначено прийоми, які найчастіше застосовують перекладачі для відтворення культурно-маркованих знаків тексту. До них належать: транскодування, внутрішньотекстові пояснення / додавання, генералізація, конкретизація, контекстуальна заміна, створення гіпертексту.

У ***підрозділі 2.2. «Засоби репрезентації вбрання у британській мовній картині світу»*** ми дійшли висновку, що британська мовна картина світу XX століття окреслила досить жорсткі вимоги до зовнішнього вигляду. Саме такі параметри викликають певні труднощі при перекладі з англійської мови на українську. І сучасні англійці не позбулися повністю тих жорстких рамок, які виставляло XX століття до зовнішнього вигляду (навіть бунт хіпі проти умовностей означає, що ці вимоги є знаковими). Письменники та сучасні стилізатори приділяють багато уваги опису вбрання своїх героїв, що виступає додатковою характеристикою. Ці описи містять чимало елементів, які потребують старанного відтворення у перекладі. Базові предмети одягу не змінили своєї назви, але не завжди їх можна передати за допомогою словникових відповідників. Змінилася мода, і перекладачеві доводиться шукати варіанти, здатні створити зоровий образ того або іншого предмета туалету.

У ***підрозділі 2.3. «Засоби репрезентації творів мистецтва у британській мовній картині світу»*** підсумовано, що знаковими для англійців були предмети матеріальної культури, твори мистецтва, що надавали їхнім оселям неповторного колориту. Створити інтер'єр кімнати допомагали картини, які навіювали господарям будинку певний настрій, наводили на роздуми та міркування.

Підрозділ 2.4. «Засоби репрезентації аксесуарів у британській мовній картині світу». Любов англійців до різноманітних дрібничок яскраво відображено в романах усіх письменників, що своєю творчістю представляють ХХ століття у Великій Британії.

Підрозділ 2.5. «Засоби репрезентації транспортних засобів у британській мовній картині світу». З тринадцяти проаналізованих назв транспортних засобів у перекладі, через генералізацію, вжито лише сім. Проте, в українській мові і літературі того часу можна знайти чимало різних позначень – гіпонімів поняття екіпаж. Словник С. Караванського надає більше двох десятків слів, серед них: берлин, бричка, бричка-нетичанка, віз, візок, дормез, карета, коляса, ридван, тарантас, тачанка, повіз, фаетон, фіра, фіякр (наймана карета), фура.

Кожен з цих об'єктів має свої особливості зовнішнього вигляду, і знайти поміж них близькі відповідники до англійських слів є цілковито можливим. Це іще одне підтвердження відомої думки, що лише ретельне вивчення літературного спадку власної культури допомагає створювати високо художні переклади, які органічно включаються до рідної культури.

Підрозділ 2.6. «Поетоніми: топоніми та антропоніми». Усі власні назви, імена історичних персонажів формують в уяві читача-англійця «асоціативний шлейф» і нерідко залишаються малозрозумілими для читача-іноземця. Майже усім виданням творів англійської класичної літератури бракує кваліфікованого коментаря, що містив би інформацію історичного та культурно-соціального характеру.

Перекладацькі стратегії визначаються у кожному конкретному випадку залежно від перекладацької ситуації, типу вихідного текста та адресата перекладу. Вибір того або іншого перекладацького прийому, зокрема, коли йдеться про поетоніми, визначається творчими і художніми завданнями і не підкоряється жорсткому нормуванню чи диктату.

Відтворення «не-матеріального» світу британців через культурно-марковані знаки вимагає від перекладача глибокого проникнення в епоху та осягнення глобального вертикального контексту художнього твору.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження дозволяють дійти таких висновків:

Для досягнення при перекладі художнього тексту динамічної еквівалентності необхідно пам’ятати, що культура кожної історичної доби має концепти, відмінні від культурних концептів інших країн та епох. Концепти виражаються в тексті за допомогою культурно- та темпорально-маркованих знаків.

Для передачі у перекладі етнокультурної специфіки оригіналу перекладачеві необхідно якомога повніше відобразити ціннісну картину світу того соціуму, в рамках якого створювався вихідний текст. Ціннісна картина світу може бути відтворена за допомогою передачі ключових культурних концептів.

Культурний концепт – це багатокомпонентна єдність, яка включає образний, поняттєвий та ціннісний складники. При перекладі мають відтворюватися усі складники концепту, оскільки вилучення або недовираження якогось параметру може призвести до викривлення картини світу оригіналу.

Для нашого дослідження важливим є твердження, що поняття «культурно-маркований знак» та «реалія» не є тотожніми. Вони перебувають

у позиції взаємодоповнення. Відмінність між цими поняттями полягає у тому, що **культурно-марковані знаки** відображують ключові концепти певної історичної доби. Вони визначають цілу низку відношень всередині конкретної етнокультурної групи. До культурно-маркованих знаків належать артефакти матеріальної культури і твори мистецтва, чітко ритуалізовані поведінкові та мовленнєві моделі, поетоніми (топоніми та антропоніми), які утворюють «асоціативний шлейф» у сприйманні вихідного читача. Культурно-марковані знаки, на відміну від реалій, завжди жорстко прив'язані до певного часового відтинку.

Літературно-стилістичний та лінгвістичний підходи не дають можливості сповна дослідити природу перекладу художнього твору. Якомога повнішому відтворенню у перекладі концептуальної картини сприяє застосування соціо-семіотичного підходу.

Соціо-семіотичний підхід до перекладу художнього тексту передбачає ретельне вивчення перекладачем картини світу носіїв оригінальної культури, найсуттєвіших темпоральних, соціальних та інших концептів вихідної культури для адекватного відтворення їх у рецептивній культурі за допомогою відповідних перекладацьких прийомів.

Порівняльно-перекладознавчий аналіз прозових і драматичних творів англійських авторів та їхніх перекладів українською мовою доводить, що мовна картина Британії надала вже існуючим у соціальній свідомості концептам нового виміру, ввела їх до іншої системи цінностей. Тим самим було утворено чітко окреслену картину світу, передача якої є одним з найголовніших завдань перекладача.

Письменники XX століття В. С. Моем, А. Крісті, Дж. Фаулз, А. С. Байєтт відбирали для своїх найбільш значущі концепти для мовної картини Британії. Їхні твори насичені показовими культурно-маркованими знаками, і це допомагає створити картину світу, у якій повно представлено і

духовний, і матеріальний рівні. Відтворення їх у перекладі ускладнюється через «асиметрію» вихідної та сприймаючої картин світу.

Культурно-марковані знаки доби відігравали велику роль у бутті, отже вони знаходили відображення у художній літературі. Питома вага цих культурно-маркованих знаків свідчить про надмірну захопленість британців матеріальним аспектом життя. Досить серйозною проблемою для перекладача є наявність численних культурно-маркованих знаків, що визначали життя, життєвий простір яких звужувався через безліч об'єктів. Література того періоду широко представляє концепти, ціннісний та образний компоненти яких необхідно відтворювати у перекладі для максимального наближення до вихідної картини світу. Культурно-марковані знаки було розглянуто за групами: твори мистецтва; вбрання; аксесуари; парфуми; транспортні засоби; культурно-марковані знаки, що не входять до чітко окреслених груп. Відтворення їх у перекладі вимагає урахування не лише ціннісного, а й образного компоненту знаку. Це ускладнює завдання перекладача. Для віднайдення адекватних відповідників культурно-маркованих знаків перекладачеві необхідно вивчати твори українських письменників, які писали у відповідний час.

Порівняльно-перекладознавчий аналіз текстів оригіналу та перекладу свідчить, що не всі параметри завжди відтворюються при перекладі так, щоб дати поштовх для повноцінної передачі картини світу Великої Британії.

У результаті дослідження було визначено прийоми, які найчастіше застосовують перекладачі для відтворення культурно-маркованих знаків тексту. До них належать: транскодування, внутрішньотекстові пояснення / додавання, генералізація, конкретизація, контекстуальна заміна, створення гіпертексту.

Концептосфера будь-якого століття становить серйозну проблему для художнього перекладу. Українська мова володіє надзвичайно багатим перекладацьким інструментарієм, який дозволяє створювати повноцінні

художні твори, що органічно включаються у сприймаючу культуру. Перекладачі англійської літератури О. Сенюк, О. Сліпа, Ю. Корецький, П. Соколовський, О. Терех, О. Мокровольський, Р. Доценко, М. Дмитренко та інші внесли в українську культурну свідомість найсуттєвіші культурно-марковані знаки, заклавши міцне підґрунтя для створення повної бібліотеки світової літератури. Для досягнення високих результатів при перекладі художнього твору необхідно пам’ятати, що кожен знак містить чітко окреслені асоціації у вихідній культурі, керуватися засадами соціо-семіотичного підходу до перекладу художнього тексту, і, водночас, творчо застосовувати практичні досягнення найкращих майстрів українського перекладу.

АНОТАЦІЯ

Ференс М. О. Засоби репрезентації національно-маркованих концептів в британській мовній картині світу ХХ ст.: перекладацький аспект. – На правах рукопису.

Магістерська робота на здобуття ступеня магістра філології за спеціальністю 035-Філологія 035.04 Германські мови та літератури (переклад включно) - англійська. – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2019.

Мета дипломної роботи полягала в дослідженні засобів репрезентації національно-маркованих концептів в британській мовній картині світу ХХ ст. на матеріалі художніх текстів.

Для досягнення при перекладі художнього тексту динамічної еквівалентності необхідно пам’ятати, що культура кожної історичної доби має концепти, відмінні від культурних концептів інших країн та епох. Концепти виражаються в тексті за допомогою культурно- та темпорально-маркованих знаків.

Культурний концепт – це багатокомпонентна єдність, яка включає образний, поняттєвий та ціннісний складники. При перекладі мають відтворюватися усі складники концепту, оскільки вилучення або недовираження якогось параметру може призвести до викривлення картини світу оригіналу.

Для нашого дослідження важливим є твердження, що поняття «культурно-маркований знак» та «реалія» не є тотожніми. Вони перебувають у позиції взаємодоповнення. Відмінність між цими поняттями полягає у тому, що культурно-марковані знаки відображують ключові концепти певної історичної доби. Вони визначають цілу низку відношень всередині конкретної етнокультурної групи. До культурно-маркованих знаків належать артефакти матеріальної культури і твори мистецтва, чітко ритуалізовані поведінкові та мовленнєві моделі, поетоніми (топоніми та антропоніми), які утворюють «асоціативний шлейф» у сприйманні вихідного читача. Культурно-марковані знаки, на відміну від реалій, завжди жорстко прив’язані до певного часового відтинку.

Культурно-марковані знаки доби відігравали велику роль у бутті, отже вони знаходили відображення у художній літературі. Питома вага цих культурно-маркованих знаків свідчить про надмірну захопленість британців матеріальним аспектом життя. Досить серйозною проблемою для перекладача є наявність численних культурно-маркованих знаків, що визначали життя, життєвий простір яких звужувався через безліч об’єктів. Література того періоду широко представляє концепти, ціннісний та образний компоненти яких необхідно відтворювати у перекладі для максимального наближення до вихідної картини світу. Культурно-марковані знаки було розглянуто за групами: твори мистецтва; вбрання; аксесуари; парфуми; транспортні засоби; культурно-марковані знаки, що не входять до чітко окреслених груп. Відтворення їх у перекладі вимагає урахування не лише ціннісного, а й образного компоненту знаку. Це ускладнює завдання

перекладача. Для віднайдення адекватних відповідників культурно-маркованих знаків перекладачеві необхідно вивчати твори українських письменників, які писали у відповідний час.

У результаті дослідження було визначено прийоми, які найчастіше застосовують перекладачі для відтворення культурно-маркованих знаків тексту. До них належать: транскодування, внутрішньотекстові пояснення / додавання, генералізація, конкретизація, контекстуальна заміна, створення гіпертексту.

Концептосфера будь-якого століття становить серйозну проблему для художнього перекладу. Українська мова володіє надзвичайно багатим перекладацьким інструментарієм, який дозволяє створювати повноцінні художні твори, що органічно включаються у сприймаючу культуру. Перекладачі англійської літератури О. Сенюк, О. Сліпа, Ю. Корецький, П. Соколовський, О. Терех, О. Мокровольський, Р. Доценко, М. Дмитренко та інші внесли в українську культурну свідомість найсуттєвіші культурно-марковані знаки, заклавши міцне підґрунтя для створення повної бібліотеки світової літератури. Для досягнення високих результатів при перекладі художнього твору необхідно пам’ятати, що кожен знак містить чітко окреслені асоціації у вихідній культурі, керуватися засадами соціо-семіотичного підходу до перекладу художнього тексту, і, водночас, творчо застосовувати практичні досягнення найкращих майстрів українського перекладу.

Ключові слова: культурно-марковані знаки, асоціативний шлейф, концептосфера, поняття, реалія, концепт.

SUMMARY

Ferens M. A. Means of representation of nationally-marked concepts in the British linguistic picture of the world of the XX centuries: translation aspect. – Manuscript.

The thesis for the Masters Degree in Philology, specialty 035 – Philology 035.04 – German languages and literature (translation included) - English . –Petro Mohyla Black Sea National University. – Mykolaiv, 2019.

The purpose of the thesis is to explore the means of representing nationally-tagged concepts in the British linguistic picture of the world of the XX century.

To achieve the translation of the artistic text of dynamic equivalence, it's necessary to remember that the culture of each historical era has concepts that are different from the cultural concepts of other countries and epochs. Concepts are expressed in the text with the help of cultural and temporally-marked signs.

For our study, it is important to assert that the notion “cultural marking sign” and “reality” are not identical. They are in the position of complementarity. The difference between these concepts is that cultural labeled signs reflect the key concepts of a certain historical period. They define a range of relationships within a specific ethno-cultural group. Culturally-marked signs include artifacts of material culture and works of art, clearly ritualized behavioral and speech models, poetonyms (toponyms and anthroponyms) that form an “associative plume” in the perception of the original reader. Culturally-marked signs, unlike realities, are always tightly tied to a certain time interval.

The culturally-marked signs played an important role in being, therefore, they were reflected in the literature. The relative weight of these cultural-marked signs testifies to the overwhelming enthusiasm of the British for the material aspect of life. Quite a serious problem for an interpreter is the presence of numerous cultural-marked signs that determine life, the living space of which was narrowed due to a lot of objects. Literature of that period is widely represented by concepts

whose value and figurative components must be reproduced in translation in order to maximally approximate the original picture of the world. Cultural-marked signs were considered in groups: works of art; clothes; accessories; perfumes; vehicles; cultural-marked signs that are not included in clearly defined groups. Their reproduction in translation requires taking into account not only the value but also the figurative component of the sign. This complicates the translator's task. In order to find adequate correspondences of cultural-marked signs, an interpreter must study the works of Ukrainian writers who wrote at the appropriate time.

As a result of the study, techniques were adopted that are most often used by translators to reproduce cultural-marked text characters. These include: transcoding, addition, generalization, concretization, contextual replacement, hypertext creation.

Conceptosphere of any age is a serious problem for artistic translation. The Ukrainian language has an extremely rich translation toolkit that allows you to create full-fledged artistic works that are organically integrated into a perceptive culture. Translators of English literature O. Senyuk, O. Slipa, Y. Koretsky, P. Sokolovsky, O. Terekh, O. Mokrovolsky, R. Dotsenko, M. Dmitrenko and others have introduced into the Ukrainian cultural consciousness the most significant cultural-marked signs, having laid a solid foundation to create a complete library of world literature. In order to achieve high results in the translation of an artistic work, it must be remembered that each sign contains well-defined associations in the original culture, guided by the principles of the socio-semiotic approach to the translation of the artistic text, and, at the same time, creatively apply the practical achievements of the best masters of the Ukrainian translation.

Key words: temporally-marked signs, cultural-marked signs, associative plume, conceptosphere, concepts, reality.